

БОНСАЙ - изкуството да твориш природата в малки мащаби

си разцвет това изкуство получава именно в Япония, където са се обособили и развили отделните стилове. Самата дума „бонсай“ идва от сливането на две японски думи - дърво и саксия (каша). Това име напълно показва истинската природа на бонсай като система от растение и саксия. Колкото и странно да звучи, саксията е част от бонсай и тя се подбира специално за него. Обикновено бонсаите се засажда в една саксия и се отглеждат в нея до смъртта си, като само при по-едри растения е допустимо да се извърши едно или две преухаряния.

Когато сте решили да правите бонсай, най-напред трябва да изберете правилна саксия. Тя не трябва да бъде твърде ярка и лъскава, за да привлече излишно внимание, но не бива да бъде и груба и дразнеща. В общи линии за бонсаите се избират добре изработени саксии. Саксиите за бонсай имат специфична форма, която се характеризира основно с големата ѝ повърхност и малка дълбочина. Най-често се избират саксии, които са направени от глина, но за тази цел могат да се приспособят и различни естествени и изкуствени предмети, например едни от най-хубавите бонсаи са направени в саксии от камък. Интересни са и саксиите от различни изкуствени материали, които обаче вземат по-активно участие в цялостното въздействие на бонсай.

Направата на бонсай е сложна, трудна и бавна процедура. Предлаганите в търговската мрежа бонсаи са с много ниско качество. Те са направени чрез няколко силни резитби, което противоречи изцяло на класическите принципи. Ако желаете да имате истински бонсай, то най-добре го направете сами. Повечето видо-

за повечето от нас бонсай е изкуство, което сме в състояние да приемем само в най-горния му пласт. Но освен красивите и интересни дървета, бонсай е дълбока философия за самодисциплина и съвършенство. Според него човек учи дървото да бъде малко, а дървото учи човека на основните благодетели и на уменията да живее в хармония.

Първите бонсаи не са направени в Япония, а в Китай. Според легендата те са били дело на възлюбника Ян-фен. Въпреки това истинският

„Вятър“ е един от най-живописните стилове бонсай.

Силвен бонсай в шипровска саксия от ступенчат тип

Особено атрактивни са бонсаите, които цъфтят обилно.

Стилет „Наклонено стъбло“ е един от най-старите и често прилагани.

ве, които растат у нас, са подходящи, но за предпочитане са тези, които имат по-дребни листа. Важно за бонсай е и растенията да бъдат ефектни в определен сезон. Например, с обилен пролетен цъфтеж, с красива есенна багра или като цяло растенията да са интересни.

Най-често любителите прибягват до търсенето на естествено миниатюризиран дръвче в природата, на които в бъдеще се дооформя само кореновата система и короната. Най-често естествени бонсаи могат да се намерят в местности с тънък почвен пласт. Най-голяма вероятност да намерите растение с нужните качества в природата съществува в планината и на каменити места със значителен наклон. Другият вариант е да си създадете сами бонсай от растение, което сте размножили от семена или вегетативно.

Създаването от самите вас растения при достатъчно грижи и правилно оформяне ще бъдат по-добри от болшинството предлагани на пазара. Това

Резитби. Тяхното значение при оформянето на бонсай е много важно и те стоят в основата на създаването на качествени дръвчета. С резитбите се коригират пропуските на останалите операции. Важен принцип при бонсай е резитби да бъдат прилагани само при тънки части. Това предлага следене на развитието на растението и при наличие на клонче за отстраняване то да се премахне докато е още малко, така че да не остане забележима рана или следа.

Пенизиране. То се прави с цел предизвикване на по-силно разклоняване на клонките и в крайна степен до постигането на повече на брой тънки клонки с дребни листенца. При широколистните видове се извършва многократно, докато при боровите става само веднъж годишно.

Подпяване на корените. То се извършва за предизвикване на развитието на няколко по-силни странични корена, които да са ясно забележими. По този начин се под-

Видове като бистерията могат да изглеждат дори съвсем реалистично във формата на дърво и в обилен цъфтеж.

Стилет „Въздушна корени“ се изпълнява най-лесно с различни видове фаясус.

се дължи преди всичко на възможността за навременно коригиране на проблемите и постигане на по-идеална и хармонична форма, както и на правилното развитие на кореновата система, особено в зоната на кореновата шийка.

Техниките при направата и поддържането на бонсай са извършено много и твърде сложни, за да се опишат в рамките на няколко страници, но като по-важни може да се посочат следните:

Резитби. Тяхното значение при оформянето на бонсай е много важно и те стоят в основата на създаването на качествени дръвчета. С резитбите се коригират пропуските на останалите операции. Важен принцип при бонсай е резитби да бъдат прилагани само при тънки части. Това предлага следене на развитието на растението и при наличие на клонче за отстраняване то да се премахне докато е още малко, така че да не остане забележима рана или следа.

Пенизиране. То се прави с цел предизвикване на по-силно разклоняване на клонките и в крайна степен до постигането на повече на брой тънки клонки с дребни листенца. При широколистните видове се извършва многократно, докато при боровите става само веднъж годишно.

Подпяване на корените. То се извършва за предизвикване на развитието на няколко по-силни странични корена, които да са ясно забележими. По този начин се под-

чертава естествената природа на бонсай като дърво. При бонсай централният корен се премхва още в ранна възраст (такъв има само при растенията, получени от семена).

Резитба на листата с цел предизвикване на тяхната миниатюризация. Това е важна практика, която се състои в обезлистването на бонсай чрез изрязване на по-голямата част от листата. След като останената част от тях отпире и опада от растението, то покравя нови по-дребни листа.

Оформяне на клоните чрез привързване към саксията или друга опора, или чрез медна тел. Това е може би най-важната операция при създаването на един бонсай. Чрез нея на клонките им се придава по-полегато разположение (близо до хоризонтално), което е типично за възрастните дървета.

Създаване на специални ефекти. Най-често това са счупени клони или хрупали в дънера и др. Основната цел на тези ефекти е да се създаде поразяваща прилика на малките бонсай с истинските дървета. Друго, което се цели с тези ефекти, е впечатлението за старост и живописност.

Всяки тези техники имат точно определен начин за прилагане и много тънкости. Често една и съща практика се извършва по кореноно различен начин при различните видове, които можете да използвате. Крайният ефект от добре свършената работа е прекрасно растение, което по почти нищо в своята форма не се различава от големите екземпляри от вида, които можем да зърнем в градините или в природата.

Една от най-честите заблуди, която е погубила значително количество бонсай, е, че всички те са предназначени за отглеждане въкъщи. Всъщност повечето видове от умерените ширини загиват скоро след като бъдат внесени вътре. Това налага те да се използват само за градински бонсай. Въпреки че те не са устойчиви към условията в помещенията през зимата, повечето видове не могат да оцелеят на открито поради замръзването на кореновата им система, разположена в плиткия почвен слой в саксийката. Затова се вземат специални мерки за тяхната защита (зариване на саксията в градината, поставяне да зимуват в хладни помещения, зазимяване в сандъци с дървени стърготини и др.). Бонсайят за въкъщи се прави от различни тропически видове дървета и храсти.

Продължителността на живот при бонсайте не се различава значително от тази при дърветата от същия вид, отглеждани при естествени условия. За една от годишнините от американската революция например Япония подарила на САЩ бонсай, който е бил на 50 години по времето на революцията. Този безценен

Градините от бонсай не са така атрактивни като отредните растения.

Стил „Гора“ от гледка върху саксия от каменна плоча.

Стилът „Криво стъбло“ се използва най-често при иглолистните, но той, стои добре и на много широколистни видове.

Стилът „Полукаскада“ е въдъхновен от растенията, провиснали над скалите в планината.

Правилно и красиво оформено стъбло на стар бонсай.

експонат все още се отглежда във Вашингтон и е в отлично здраве (на около 400 години). Използването на бонсайте в градината и въкъщи е много интересен въпрос. По мое мнение градините, изпълнени с бонсай, често ни показват от Япония, по-скоро приличат на гробища (всяко дръвче е поставено върху висока постака, наподобяваща надгробен камък, като впечатлението се засилва още

Стилът „Проядено стъбло“ е един от най-експресивните, създава усещане за преклонна възраст на растенията. Тези бонсай са много ефектни и живописни, но извършено трупни за създаване.

повече и от многобройността им). Въпреки това ако желаете да имате в градината си бонсай, трябва да го поставите на височина достатъчна, че наблюдателят да може да възприеме стъблото и короната на растението. Въкъщи бонсайят се ползва с особена почит. Според много от големите западни бонсайсти най-атрактивен и оправдан е той именно във вътрешното пространство. Докато в градината могат да се отглеждат едри дървета, то въкъщи такава

възможност няма. В помещенията бонсайте се разполагат на светли места, които се виждат добре от всички страни. По този начин хем растението ще е добре огряно, хем ще е добре експонирано. Поставянето на бонсай при неблагоприятни за него условия е допустимо само за няколко дни при нужда от ефектно озеленяване на помещението. Подходът към малките дръвчета се отличава значително от този при поддръждането на останалите растения въкъщи, защото те трябва да се възприемат и като един много ценен и уникален предмет на изкуството.

Палмолистният явор в класически обект за бонсай.